

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu
se primesc. Manuscripte
nu se retrimit.
INSERATE se primesc la AD-
MINISTRAȚIUNEA în Brașov și la
armăturile Birourilor de anunțuri:
In Viena: M. Dukas Nachf.
Max. Augenthaler & Emmerich Losen.
Helene Schalk. Rudolf Mosse.
A. Oppelka Nachf. Anton Oppelk.
In Budapesta: A. V. Goldber-
ger, Ekstein Bernat. In Ham-
burg: Marolyi & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
riă garmond pe o coloană 6 or.
și 30 or. timbru pentru o pu-
blicare. — Publicări mai dese
după tariful și învoială.
RECLAME pe pagina a 3.a o
seriă 10 or. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminică 31)

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se prenumără la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30, etajul
I.: Pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei
luni 3 fl. — Atât abo-
namentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 169.—Anul LXI.

Brașov, Duminică 2 (14) August.

1898.

Acum e acum!

Tote semnele arată, că avem
să ne așteptăm la schimbări insem-
nate a stărilor din lăuntru monar-
chiei noastre, și acesta nu atât prin
îndemnul său voința celor dela pu-
tere, cât mai mult prin puterea îm-
prejurărilor.

Nimic nu poate dăinui, ce nu
este clădit cu temelii solide și tare.
Așa și dualismul, ce s'a fost intro-
dus la 1867 cu domnierea germano-
maghiară peste toate celelalte popore
ale împărăției. A dus-o trei-deci de
ani multămită păcii, de care s'a
bucurat Austro-Ungaria în timpul
acesta și multămită sprijinului, ce
l'au aflat Nemții și Maghiarii până
acum în legătura de alianță cu Ger-
mania. De un timp încôce însă a
inceput să scârțâe tot mai tare ró-
tele carului dualist, ér cele dinainte
s'au mai și întepenit acum așa de
mult în nămolul stărilor neisprăvite
și triste, isvorite din nemulțămirea
naționalităților, încât conducătorii
carului privesc uimiți și îngrijați
unii la alții, căci nu mai știu ce să
începă, ca să-l urnească din loc.

Fiind-că în Austria nu e desle-
gată cestiunea limbilor și nu sunt
împăcați încă Germanii, Cehii, Po-
lonii etc., astăzi corpurile legiuitoare
de acolo nu pot lucra nimic, și pac-
tul economic cu Ungaria, care tre-
buia încheiat încă cu un an înainte,
a rămas nu numai neînțeles, dér tot
mai mult pieră speranța, că se va pute
încheia.

Urmările pot fi foarte grele. Ne
mai putându-se uni Austria și Un-
garia pe bazele de până acuma, vor
trebui să se despartă și acesta se
va întâmpla mai întâiu pe terenul
economic, înființându-și fiă-care va-
mă și bancă națională deosebită, ér
după aceea va urma ca un lucru fi-
resc și despărțirea de drept public,
ér în urma urmelor și împărțirea în
două a armatei comune.

Tocmai pentru ca să se impe-
dece o astfel de ruptură, care ar
sdruncina cumplit vađa monarchiei,

ca putere mare, și ar aduce o nespună
încurcătură în toate legăturile din
lăuntru și din afară, se ține ađi și
mâne mare sfat la reședința de vară
din Ischl a împăratului. Acolo s'au
dus unul după altul ministrul aus-
triac contele Thun și ministru-pre-
ședinte Banffy, ca să raporteze îm-
păratului și să cêră hotărîrea lui,
deóre-ce ei nu se mai pot înțelege
unul cu altul.

Ce va hotări Impăratul? Acesta
întrebare agită și neliniștesce astăzi
pe bărbații politici din amândouă
taberele.

Mai mult decât toți sunt neli-
niștiți însă Ungurii. Cu toate că ei
până acum au mers față de Austria
tot din câștig în câștig, și deși
la părere toate sunt în bună or-
dine la ei acasă, Ungurii presimt, ba
prevéd chiar, că au ajuns la un
punct, unde norocul îi poate de odată
părăsi și-i poate băga în mare incur-
cătură.

Ce e drept în Ungaria nu e
ađi nici crisă parlamentară, nici gu-
vernamentală, ér cestiunea naționa-
lităților, după-ce popoarele nema-
ghiare sunt de fapt scóse din ca-
drele constituției, e sugrumată în
viața publică prin detectivii și gen-
darmii guvernului; Ungurii se pot
decî presenta în afară ca țări și
marî. Dér cine-i mai crede?

Banffy și cu ai săi și-au făcut
planul la Peșta, cum se purcedă
față cu Austria, și toate le-au pre-
gătit neted pe baza legii dela 1867.
Știți vorba aceea, că socotéla de
acasă nu se potrivește cu cea din
têrg. Ungurii țin morțiș la litera
legii dualiste. Ce să-i faci însă când
împrejurările sunt mai tari decât orî-
ce lege și decât orî-ce apucătură poli-
tică, de ar fi cât deșirétă? Împrejurările
grele pretind astăzi mai mult ca orî
și când să se țină sémă și de tre-
bunțele Austriei, căci alt-fel nici că
se pot mântui interesele monarchiei
întregi.

Nici de dragul Nemților, nici
de al Cehilor, dér nici de al Ungu-
rilor împăratul și dinastia nu vor

pute să lase să se întórcă toate cu
fundul în sus în monarchie.

Revista politică.

Săptămâna acesta a fost bogată
în întemplieri politice dinăuntru. Am
fost amintit în numărul nostru de
Duminică despre sfatul ce l'au ținut
în Viena Sâmbăta trecută ministrul-
președinte unguresc Banffy și minist-
rul de finanțe Lokács cu contele
Thun președintele cabinetului din
Austria, cu ministrul de finanțe
Kaizl și mai la urmă au luat parte
la acest sfat și cei doi miniștri co-
munî de externe și finanțe, contele
Goluchowski și Benjamin Kallay. O
đi întrégă a ținut acest sfat, dér nu
s'a ales nimic. Se dice, și gazetele
unguresci au scris-o pe colóne în-
tregi, că baron Banffy ar fi declarat
în acest sfat, că Ungaria nu poate
să încheie pactul economic cu Aus-
tria decât pe cale constituțională,
adecă prin parlament; mai departe,
că Ungaria nu poate primi un nou
provisoriu de pact, fiind-că acesta ar
isbi în legea adusă la 1 Ianuarie
1898. Sfatul miniștrilor s'a împra-
ciat decî fără de nici un rezultat.

— Indată după acesta contele
Goluchowski s'a dus la Ischl, ca să
facă monachului dare de sémă asu-
pra stării critice. Nici ađi nu se scie
de bună sémă, cu ce impresiuni s'a
întors ministrul de externe dela mo-
narchul. Însă atât toile din Un-
garia, cât și cele din Austria, au scris
săptămâna întrégă despre marea
crisă, în care se află nu numai ces-
tiunea pactului economic austro-
ungar, ci starea monarchiei întregi.
Cei din Austria învinuesc pe Un-
guri și pe guvernul lor, că ei sunt pri-
cina acestor stări de o gravitate
forțe mare, fiind-că folosindu-se de
crisa ce de ani de zile domnesce în
Austria, vréu să se rupă nu numai
în privința economică, ci și în pri-
vința politică de imperiul austriac,
sgduind astfel temelii dualismului
și poziția de mare putere a monar-
chiei.

— Dér nici nu s'a reîntors bine
contele Goluchowski dela audiența,
ce a avut-o la monarchul, și étă că
tot la Ischl au fost citați cei doi
miniștri președinți Thun și Banffy, în-
soțiți fiind de contele Goluchowski.
Înainte de a pleca la audiența, mi-
nistrul-președinte Thun a ținut cu
colegii săi din cabinet un lung con-
siliu, după care Thun a plecat nu-
mai decât la Ischl fără de a mai
aștepta pe Banffy și Goluchowski se
mêrgă împreună.

— Privirile tuturor sunt îndre-
tate acum la această audiența, în care
se crede, că se va lămuri situați-
unea și monarchul își va spune cu-
vântul hotărîtor. Cei-ce sunt mai în-
grijați, Ungurii, încep se vorbescă
acum în gazetele lor de marea crisă
ce amenință Ungaria. „Pester Lloyd“,
fôia guvernului, dice, că 5 Sep-
temvre (deschiderea dietei ungare)
„este pentru monarchid đî critică de
primul rang“. Vorba acesta lasă să
presupunem, că lui Banffy i-se vor
pune la Ischl mari și grele îndato-
riri; probabil, că primirea provisoriu-
lui. Dêcă Banffy va păși cu o ast-
fel de cerință înainte dietei și
dieta îl va refusa, atunci va urma
într'adevăr o mare crisă. „Budapesti
Hirlap“ publică un articol din péna
unui guvernamental, în care se dice
între altele, că dêcă monarchul nu
va da lui Banffy imputernicirea de
a-și desfășura în dietă programul
său, care refusă orî-ce provisoriu
pentru pact și încheierea lui pe baza
Ș-lui 14 din constituția austriacă,
atunci nu rămâne decât cabinetul
unguresc de ađi să-și dea dimisia.
„Alkotmány“ esclamă: „Nu trăim
numai zile seriose, ci timpuri pline
de crise și de pericole... Tot ni-s'a
pusiit din ceea-ce formeză factorul
material și moral al puterii de viață
a țării. După trei-deci de ani de gu-
vernare așa numită constituțională,
trebuie să ne gândim cum să mântuim
patria“. Se vede dér, că într'adevăr
o mare crisă e în ajun de a is-
bucni, crisă ce amenință organismul
însuși al falsului constituționalism
unguresc.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Tôte trec, eu mai rămân.

Multe nêmurî îndrăcite
Preste capu mi au venit;
Multe lifte afurisite
Din apos și rêsărit.

Dar' veniră și s'au dus:
Scris a fost de Cel de sus;

Că mi-s', esc și sunt Român:
Tôte trec, eu mai rămân!

Încecat'au pe 'ntrecute,
Cari de care mai cu réu:
Sê-mi ia casă, sê-mi ia curte,
Sê-mi ia tot ce este-al meu.

Ș'au luat, pân' ce-am rămas
Numai eu ș'al meu necas.

Dér' mi-s', esc și sunt Român:
Tôte trec, eu mai rămân!

I-am dat pâne, i-am dat sare

La străinul încânit;
I-am dat tot ce am fost în stare,
Ca p'un om l'am omenit.

El traiful mi-a 'ngreunat,
Cu necaz mi-l'a sărat.

Dar' am fost și sunt Român:
Tôte trec, eu mai rămân!

În necaz și 'n suferință
Peptul meu s'a oțelit

Și-s' mai tare 'n resistință
Decât stânca de granit.

Nu-mi e frică de nimic,
Căci am fost și sunt voinic;

Că mi-s', esc și sunt Român:
Tôte trec, eu mai rămân!

Bine-réu, cum a fost dată

Pintre vremuri din trecut,
Tot mai sunt ce-am fost odată;

Bun Român eu m'am născut,
Ș'am credință 'n Dumneđu,

Că din bun nu face réu.

Căci am fost și sunt Român:
Tôte trec, eu mai rămân!

Ș'o mai trece multă vreme,
Multe voiû mai suferi;
De nimica nu m'oiu teme,
Până când Român voiû fi.
Că necazul mă 'ntăresce
Și viața mi-o lungesce.

Căci am fost și sunt Român:
Tôte trec, eu mai rămân!

Dêcă mi-o fi scris și mie,
Ca de pe pământ să pier,
Atunci numai Sfântul scie
Unde zac în cimiter,
Că cei réi de mult s'au scins,
Grópa peste ei s'a 'nchis.

Până-atunci, eu mai rămân:
Căci am fost și sunt Român!

Brașov, 20 Iulie 1898.

I. Bariu.

In Transilvania.

De Edmond Cramausse.

(Urmare).

Mésura cea mai periculoasă ce
s'a luat pentru școlile române, e cea
care a fixat salariu minim al insti-
tutorilor. Pentru nisce comune ru-
rale forțe sêrace, cum sunt cele mai
multe din comunele românesci, trei
sute de florini e o sumă exorbitantă.
Intr'o đî trecând Muresul am stat
de vorbă cu luntrașii. Erau dintr'un
sat numit Hereu, situat pe malul
ce-l'alt. Locuitorii acestui sat, care
numără opt-deci de familii, câștigă
în medie 90 de bani pe đî, ca mun-
citori cu điuă, séu căruțași. Până în
anii din urmă sêrmanii aceștia gă-
siseră mijlocul să întreție o școlă și
să dea institutorului 120 de florini.
Când a venit legea, au făcut o sfor-
țare mare, dér n'au ținut de cât
câte-va luni. Apoi trebuia să se re-

Visita ce a făcut-o Regele Carol la curtea Țarului Rusiei a avut efectul ei și asupra Maghiarilor. Acest efect s'a manifestat într-o măsură faptă, ce s'a săvârșit în Vâlcele (Előpatak) la 31 Iulie, prin **sfîrticarea portretului Regelui Carol**. În seara acelei zile s'a dat la Vâlcele obiceiul „Anna-bal”. După ce balul s'a sfîrșit, o haită de oșpeți unguri s'au dus în sala restaurantului Mora c'o bandă de muzicanți și au benchetuit totă noaptea. A doua zi dimineața s'a observat, că din restaurantul Mora lipsese portretul Regelui Carol, care de mulți ani împodobia pereții salei alături cu portretele împăratului și împărătesei noastre. S'a aflat în urmă, că un vandal ticălos dintre cei cari au benchetuit, a rupt în bucăți portretul Regelui României și rama i a aruncat-o într-o vale, unde s'a și găsit a doua zi. Faptul acesta a provocat mare indignațiune printre oșpeții români dela băile de acolo, cari în mare parte sunt Români din România, și cu totă gravitatea lui, totuși — după cum ni-se scrie din Vâlcele — nu s'a auzit până acum, ca autoritățile unguresci să fi pornit vre-o cercetare. — *Etă în ce chip a sciut porodița ungaro-săcuiească să-și arate cultura și sentimentele ce-o împodobesc acum la o mie de ani după descălecarea hordelor lui Arpad. Sălbătécia acésta merită atențiune din partea fraților noștri de peste munți.*

Guvernul unguresc n'are destul de lucru cu Thun și cu Austria. S'a pus acum să rezolveze și criza economică a Săcuilor, prin **colonisări**. După cum vestesc foile unguresci ce am primit aici, ministrul de agricultură Darányi s'a făcut deja planul după care ar fi să se facă nouă colonisări de Săcui prin comunele de pe Câmpia Ardealului și de pe Valea Mureșului — ca ast-fel să-i abată dela emigrarea în România. Planul e frumușel, nu-i vorbă, însă vorba ceea: din măciucă nu cresc pere, nice mere din nuele. Săcui au mai fost colonizați prin amintitele ținuturi ale Ardealului, dér tot Săcui leneși și vai de ei au rămas. Au cătat luna 'n apă și érba pe vârful turnului.

După visita dela Moscova, **Regele Carol** s'a dus la **Kiew**. Aici i-s'a făcut o strălucită primire. La prânzul ce l'a dat generalul *Dragomirov*, acesta a ținut un toast de mare însemnătate. Ridicând paharul în sănătatea Regelui Carol, generalul ură, ca „frăția armatelor noastre (românesci și rusesci), care a fost întărită prin sânge la Plevna, să urmeze pe-

tru tot-déuna, fiind-că ceea ce a fost consfințit prin sânge, este bine consfințit și solid consfințit”. Regele Carol răspunzând a salutat trupele rusesci, cari au luat parte cu armata română la Plevna și cu care dișe Regele „o nouă legătură mă unesc”. A golit apoi paharul în sănătatea trupelor rusesci „cu care armata mea (română) este unită prin frăția de arme, care ne-a condus la victoriă”.

Principele Ferdinand al Bulgariei a făcut zilele acestea o vizită principelui Nichita de Muntenegru în Cetinje. Cu prilejul acesta cei doi domnitori din Balcani au schimbat toate la prânzul, ce Nichita l'a dat în onórea ospelii său, din cari se poate deduce la o **alianță între Bulgaria și Muntenegru** sub scutul Rusiei. Din Cetinje i se scrie unui diar italian din Triest, că s'a ținut și un consiliu militar din ofiteri înalți bulgari și muntenegreni și că nu se mai poate trage la îndoială alianța dintre Bulgaria și Muntenegru.

Intre **Spania și America** s'au făcut în zilele din urmă pași hotărâți pentru pace. Din Madrid se vestesc, că ambasadorul frances Cambon din Washington, care dela început a luat rolul de mijlocitor, a primit dela Spania imputernicirea de a subscrie în numele acesteia protocolul despre tractatul de pace.

Atentatul din Elepatac.

(Convorbire cu d-l M. Mitilineu, fost ministru plenipotențiar).

Sub titlul acesta cetim în „Epoca” din București:

Odiosul atentat, comis de Ungurii din Elepatac în contra Suveranității României prin distrugerea în mod ostentativ a portretului M. Sale Regelui, a produs o legitimă indignare în capitală.

Spre a-se pute vedé ce importanță mare presintă acest atentat din punct de vedere diplomatic, séu mai bine diș, din punct de vedere internațional, ne-am adresat unuia din cei mai vechi și mai distinși diplomați ai României, d-lui Mitilineu, fost ministru plenipotențiar în Constantinopol, Paris și Bruxelles.

D-l Mitilineu, aflând din diare despre atentatul din Elepatac, a binevoit a ne declara următoarele:

— Faptul presintă o mare gravitate, căci e insultat Suveranul nostru într-o țără străină, cu care întreținem relațiuni amicale. Se impune imediat o cerere de satisfacție dela guvernul unguresc. Firesce, însă, că nu putem acusa pe guvernul vecin de fapta mișelăscă a unor supuși ai săi.

— Dér atentatul s'a săvârșit în 19 Iulie, prin urmare acum 10 zile, și totuși până aici guvernul unguresc n'a luat nici o măsură.

— Până în acest moment, singurul, care poate fi acusat, este șeful autorității locale din Elepatac, care trebuia imediat, a doua zi după atentat, să pună la loc portretele Suveranilor României și să urmărească pe făptuitor. Acest incident ar avé însă o gravitate excepțională, decât guvernul unguresc ar refusa să dea o satisfacție imediată, presupunând, că d-l Sturdza ar face demersuri diplomatice în acest sens.

— Și ce anume satisfacție se poate da? — Cel puțin, ca guvernul ungar să se exprime regrete pentru acel incident și să urmărească pe făptuitor. Cel puțin atât!

Dér ca satisfacția să fiă completă, ar trebui pedepsirea șefului autorității locale și ca autoritățile însăși să pună la loc, cu óre-care ceremonie, portretele Suveranilor României. Noi, în definitiv, nu putem impune, nici să cerem, ca portretele Suveranilor noștri să figureze prin localurile publice din Transilvania. Dér în cazul de față, de vreme ce acele portrete stau, după cum spune „Gazeta Transilvaniei”, de mai bine de două-zeci de ani în sala restaurantului local, — ruperea lor în mod ostentativ este o insultă, este chiar o crimă.

— Crimă? — Da, crimă! În țările din lume, insultele în contra Suveranilor sunt considerate, prin legi speciale, drept crime.

— Și la noi? — Până în 1883 era considerată și la noi or-ice insultă adusă, fiă prin presă, fiă prin alt chip în contra Regelui și a Suveranilor străini, drept crimen lesae majestatis. Cum însă la noi crimele sunt judecate de Țurțile cu jurați, care sunt de obicei prea ertătoare, Ión C. Brătianu, pentru mai multă garanție, că acei, cari comit lesae majestatis vor fi condamnați, a modificat în sensul ca or-ice insultă în contra Suveranilor săi în contra președinților de republică, să fiă considerată drept delict de competența tribunalelor. Inchipuesce-ți, că atentatul din Elepatac s'ar fi comis în România, în contra unui portret al Regelui Ungariei!

Așa i, că d-l Sturdza ar fi dat imediat în judecată pe făptuitor, conform lezei, fără să mai aștepte demersurile diplomatice ale statului vecin și ar fi cerut scuse guvernului ungar? — Esistă casuri identice în analele diplomatice ale României? — Da! Pe cât mă-aduc aminte, acum vr'o 20 de ani, la un punct vamal s'a luat într-o noapte de cătră nisce supuși români pajura ungară. În urma demersurilor diplomatice ale guvernului unguresc, guvernul român a trebuit să exprime imediat regrete și să dea o deplină satisfacție guvernului unguresc. Dér în cestiuni de raporturi internaționale, sunt o sumă de etichete foarte severe. Așa de pildă, se consi-

deră drept insultă în contra României, când un vas unguresc trecând pe Dunăre n'ar saluta vasul român. Și vice-versa. Insultă e când vasul român n'ar răspunde la salutul vasului ungar, austriac, german etc. Și aceste insulte, dau loc de asemenea la explicații diplomatice.

Este foarte caracteristic, că diarele din Budapesta atât de gălăgiose, arogante și provocătoare față de cele mai neînsemnate incidente anti-unguresci din România, — n'au absolut nici un cuvânt despre atentatul comis acum zece zile la Elepatak*)

Dér decât acel atentat s'ar fi petrecut în România în contra capului încoronat al Ungariei, de sigur că furor ungaricus ar fi deja în toiul său în presa ungarăscă.

SCIRILE ZILEI.

— 1 (13) August.

Pentru răspândirea numerilor de Dumineca ai „Gaz. Trans.” Am amintit la timpul său, că un tiner român din Brașov din modestele sale economii a binevoit a ne pune la dispozițiune suma de 5 fl. cu scopul, ca să trimitem numerii de Dumineca ai „Gazetei Transilvaniei” pe semestrul al doilea al acestui an în cincî comune, pe cari le vom alege noi. Din numărósele cereri, ce ni au sosit și cu începerea semestrului present, am ales următoarele adrese, cărora am dispus a-le trimite diarul încă dela începutul lui Iulie. Anume: Simeon Labo în Bogdana, Ioan Popa în Comana inf., Ioan Goia lui Nichita (pentru școlă) în Mănăștur, Dimitrie Vințian în Nădag și Dimitrie Mandea capelan în Porumbacul inferior. — În numele celor ajutorați, aducem încă-odată căldurosă mulțămită generosului tiner dăruitor, care nu ni-a dat voiă a-i descoperi numele.

Liberat. Astăzi, în 1 (13) August, va fi liberat din temnița de stat dela Seghedin d-l *George Făgărășan*, învățătorul din Țiur, lângă Blăși, care a fost osindit la un an și jumătate temniță și 200 florini amendă din cauză, că a cântat cu corul țeranilor înființat de densusl innul național „Deșteptă-te Române”. D-l Făgărășan a fost liberat numai în urma obiceiului, după care arestanților cu purtare bună li-se iértă a patra parte din pedepsă. Cu tóte acestea, densusl, socotind și arestul preventiv, a stat în închisóre nu mai puțin, ca 16 luni de zile! Nu ne îndoim, că tinerul învățător este aici, la înșirea sa din închisóre, încă și mai oțelit și înflăcărat Român, de cum era înainte.

Congresul Macedonilor, care s'a întrunit în decursul săptămânii trecute în Sofia, și-a ținut alaltăeri ultima ședință. Congresul s'a ocupat mai întâiu cu cestiuni

*) Ea două diare au luat o mică notiță de vr'o două zile numai, căutând să ia faptului or-ice însemnătate. — Red. „Gaz. Trans.”.

construiescă școlă, care era prea mică și prea veche. Acésta ar fi costat 1500—2000 florini. Statul datora fiă-cărui din locuitorii vre-o 70 de florini pentru rescumpărarea taxei băturilor. Ei dăruiră acești bani bisericii pentru școlă. Dér, în lipsa nu știu cărei formalități legale, suma nu li-s'a plătit. Școlă fú dér închisă. Comuna fiind prea mică, a rămas de atunci fără școlă. În comunele mai importante lucrurile se petrec alt-fel. Legea dispune că, decât statul pentru a atinge minimul legal, trebuie să contribuie cu cel puțin 100 de florini, el dobândesc dreptul de a numi pe institutor. Cu tóte acestea, comunele au făcut așa, că până acum nu au pierdut aproape nici o școlă. Dér nici școle noué nu s'au mai făcut.

Dificultatea e și mai gravă pentru învățământul secundar național. Români posedă în țără cincî licee. Cele mai importante, acelea

din Brașov și Blăși, au fiă-care aproape 500 de elevi. Un altul, cel din Beiuși, a fost maghiarizat pe jumătate la 1877, în împrejurări destul de curiose. Elevii și profesorii se duseseră în corpore să primescă pe Episcop la intrarea în oraș. Intorcându-se, găsiră ferestrele liceului împodobite cu drapele unguresci. Se aruncară asupra drapelului și le stăgiară. Se făcú o anchetă, elevii fură concediați și învățământul trebuie să se predea în unguresce în cele patru clase superioare. Aceste cincî licee sunt departe de a fi suficiente. Jumătate din tinerii Români intră în școlele statului. Pare că frecuentarea lor nu i convertesc. Ei ved mănuiși cum profesorii lor desfiguréză istoria lor națională și rămân mereu „Valahi sălbatică” pentru camaradii lor. În genere ies tocmai din școlele acesteia naționaliști cei mai înfocați

Trecând la învățământul superior, poziția Românilor devine cri-

tică. N'au nici o universitate, nici o catedră de limba lor. Cei mai mulți sunt siliți să-și facă studiile la Cluși, séu la Budapesta. Pentru a fi avocat, de pildă, trebuie să ai cunoscințe istorice cari cer mai mulți ani de preferență într-o universitate ungarăscă. Tot așa a fi profesor. Dintre profesorii liceului din Brașov cei mai bătrâni au studiat la Viena, séu la Lipsca, cei-l'alți n'au eșit din Ungaria. În țără acésta, unde limba germană era până acum pentru Români o a doua limbă maternă, tinerii nu mai pot ceti o carte germană. Eu știu, de altfel, ce au perdut prin acésta. Mulți mi-au diș: „A! decât Franța n'ar fi așa de departe...” Dér de și se predă în școli, limba francesă a rămas în genere necunoscută.

Importanța ce Ungurii dau școlii, face onóre pătrunderii lor. Ei au pus școlă pretutindeni. Dela nascere până la mórte, Românul o întel-

nesce nefcetat în calea lui. Acum câți-va ani s'a iventat asilul obligător. Părinții, cari nu pot esercita asupra copiilor lor dela trei la șapte ani o supraveghere efectivă, sunt obligați să-i trimită la asil. Mulți consimt la acésta, și une-orf tocmai acei dela care nimeni nu se aștepta. Cunosc pe un preot, un bun naționalist, care își trimite copii la asil. „N'am putut să învăț nici-odată limba ungară, imi explică el, și acésta imi face multe necasuri. Vréu să scutesc de aceste necasuri pe copiii mei.” Un Ungur, deputatul Bekessi, scria într'adevăr într-o carte publicată în Francia asupra cestiunii române: „De ce să plâng ei? Le dăm ocazia să învețe gratuit o limbă de care au nevoie. — Ne plângem, răspund mulți Români, pentru că cereți fraților noștri să dea pe mâna unor străini viitorul și speranța rasei lor.”

Școlă termină, copilul se va

de organizare interioară, s'a redactat apoi un memorandum, care va fi aşternut marilor puteri şi în care se pretinde proclamarea cât mai grabnică a autonomiei Macedoniei, însă sub suzeranitatea Sultanului. Congresul a ales spre scopul acesta un comitet central, care va preda puterilor memorandumul atuncî, când li-se va pără timpul mai potrivit. Comitetul din România al Românilor macedonenî, căruia i-se interzisese acum doi ani participarea la congresul Bulgarilor macedonenî, de astă-dată asemenea s'a alăturat la hotărîrile congresului din Sofia.

Minunea expoziţiunii din Paris. Nu sunt ele tocmai multe minunile lumii acesteia. Cei vechi d. e. sciau să povestescă numai de şapte minuni, între cari d. e. erau şi piramidele Egiptului. O astfel de minune modernă are bunăoară şi Parisul în turnul numit al lui Eiffel. Acum îşi bat capul Francesii, cum ar pute surprinde lumea din incidentul expoziţiunii universale din 1900 cu o nouă minune, cu o nouă construcţiune senzaţională, singură în felul său. În fine se pare, c'au dat peste o asemenea minune; o vorba numai, cum se va executa planul acestei minuni. Şcoala de belle-arte adecă a publicat concurs pentru construirea unui grandios palat, care va avé să primescă în sine pe toţi principii lumii, căci vor participa la expoziţiă. Totul, firesce, va culmina în desvoltarea unui lux, cum n'a mai vădut vécul al nouă-spre-zecelea.

Urmaşul papei. Papa Leo XIII s'a obicinuit să numescă în glumă de urmaş al său (mio succesor) pe cardinalul Girolamo Maria Gotti. În cercurile vaticane însă această glumă se ia foarte în serios, şi acesta cu atât mai virtuos, căci profetul Malachias a preţis, că după „lumina cerescă“ (lumen in caelo), va urma „focul ardeţor“ (ignis ardens); ér precum se scie, titlul de „lumina cerescă“ l'a primit papa Leo XIII, ér emblema cardinalului Gotti s'a nimerit să fie tocmai o faclă ardeţore. Cardinalul, care acum e în vîrstă de 64 de ani, trăesece ca călugăr o viaţă de model departe de sgomotul lumii în căscioara lui de pe forul (piaţa) lui Traian. Şi titlul de cardinal numai cu multe greutate a voit Gotti să-l primescă. Se dice mai departe, că cardinalul e un bărbat înzestrat cu cele mai întinse cunoştinţe, e un om de fire blândă şi că în cercurile Vaticanului totdeauna a pledat pentru o apropiere între papa şi Quirinal (guvernul italian).

Iubileul lui Puşkin. În August al anului viitor se vor împlini o sută de ani dela nascerea distinsului scriitor rus Puşkin. Puşkin e bine cunoscut şi în istoria literaturii românesce, întră cât se scie, că el a esercitat o mare influinţă asupra nemuritorului nostru scriitor Costache Negruzzi. Să scie adecă, că la 1821 Negruzzi refugiindu-se dinaintea zaverei grecesci în Basarabia, aici a făcut cunoştinţă cu Puşkin,

şi una din primele opere, cu care a păşit Negruzzi în publicitate, a fost „Şalul negru“ tradus după Puşkin. De altmîntrelea Puşkin e bine cunoscut cetitorilor români şi prin câteva novele ale sale traduse acum de curînd şi în românesce. — Am amintit faptul acesta, de vreme ce de pe acum se fac pregătirile cele mai mari pentru serbarea cât mai démnă a jubileului genialului scriitor rus. Insuşi puternicul Ţar al tuturor Ruşilor a dat un ucaz, să se facă colecte în întreaga împărăţiă pentru întemeierea unui fond, care va purta numele poetului Puşkin, ér la morméntul lui se va ridica un mausoleu, care va fi fără păreche în Rusia.

O moşia în apropiere abia de 1/2 óra dela Gherla, se póte arenda momentan pe 3—6 ani. Moşia constă din 40 jugere arător şi cositor, dintre cari 5 jugere pădure de tăiat; apoi casă de pétră cu 3 odăi, pivniţă, grajduri, şură, tóte de pétră şi în stare bună. Lângă casă o grădină mare cu pomi şi alta pentru legume. La câmp încă o grădină cu pomi şi de legume. Tóte acestea se pot arenda cu 160 fl. pe an, fără pădure cu 120 fl. A se adresa la proprietarul: d-l paroch Alesandru Maior în Tirmia mare (Nagy-Tereme, posta în loc), comit. Târnavei mică. În ziua de St.-Măria (15/27 August) se póte face tîrgul în Nicula la faţa locului, unde va fi present proprietarul şi unde se află şi moşia.

Adunarea dela Homorod a Asociaţiunii.

Tract. Cohalm, August 1898.

Despărţământul XXVII (Cohalm) al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român şi-a ţinut adunarea sa generală de ést an în Homorod, unde s'au adunat Români cei ce s'au interesat şi se interesază de binele poporului român, ér cei ce nu se interesază au rămas pe acasă. Durere, între aceştia s'au aflat şi o mare parte din preoţi, ca de exemplu preotul din Dăişóra, ambele Ticuşuri, Stena, Sibert, Lofnic, Valendorf, Felmer etc.

Cu mare atenţiune a fost ascultată vorbirea de deschiderea a preşedintelui de publicul şi poporul numéros, ce era de faţă, bărbaţi şi femei, de cari era îndesată biserica, unde s'a ţinut adunarea, deóre ce în şcolă nu s'a putut ţine, căci aceea se reparază acum. După vorbirea de deschidere, s'a cetit raportul comitetului despre activitatea sa, raportul cassarului, s'a ales o comisiune pentru studiarea rapórtelor, s'au solvit taxele, s'au ales doi delegaţi pentru adunarea dela Beiuş, anume d-l protopop Mircea din Caţa şi 2 suplenţi: I. Buzea amplotat opidan şi părintele I. Bercan din Merchiaşa etc.

S'a cetit şi o frumoasă disertaţiune ocaţională din partea d-lui paroch G. Repede, vorbind despre starea economică a

poporului nostru şi pledând mai ales pentru îmbrăţişarea comericiului şi industriei.

Ne întrebăm uimiţi, dise d-sa, că óre ce póte fi cauza nu, că noi Români putem înainta alături cu celelalte neamuri? Apoi cum vom înainta, când banii noştri merg tot în punga măestrilor şi neguţătorilor străini. Décă într'od într'o comună, bunăoară aici în Homorod, şi întrebăm, că cine e aici liferant pentru casarma soldaţilor, — ni-se va răspunde: un Sas. Dércărciumar şi arendaş? — Un Sas? Dércă bolta cutare cine o ţine? — Un Sas. Cine are arenda morii? — Un Sas, Neamţ seu Ungur! Tot aşa stăm şi în celelalte comune. Întreprinderile, negoţul şi meşteşugul se află pretutindeni în mîna străinilor, dér mai ales a Jidanilor. Ast-fel banul Românului, ori de câte ori vré să facă, ori cumpere ceva, trece în mîna străinilor şi mai ales a Jidanilor, cari pe spinarea noastră se şi îmbogăţesc, făcându-şi averi mari, pe când Românul stă tot unde a stat, ba pe multe locuri încă dá înderét.

Aşa nu mai merge. De vrem şi noi să înaintăm, trebuie să îmbrăţişăm tóte carierile, ca să nu mai fim siliţi a cumpăra şi a vinde tot numai la străini. Pe măestrii şi neguţătorii români trebuie să-i sprijinim cu căldură şi pe cât timp ne putem folosi de ei, să nu ne dăm banii în mîna străinilor. Reuniunile noastre comerciale ar face un bun serviciu poporului, décă ar înfiinţa la sate cât mai multe filiale, ér reuniunile de meseriaşi să ţină în evidenţă pe toţi ucenicii români dela meserii şi să îngrijescă de crescerea lor bună românescă, ca să nu-i perdem etc.

Forţe de dorit ar fi, ca să înfiinţăm magazine mai mari de bucate, dela cari poporul să-şi póta procura bucatele în vremuri de lipsă cu preţuri mai moderate şi căroră să-şi şi póta vinde bucatele, pentru ca de aci, în cantităţi mai mari, să fiă vîndute şi esportate la rîndul lor pe pieţele, unde se vînd mai cu preţ etc.

În fine principalul este unirea şi buna înţelegere între toţi. Preoţii şi învăţătorii mai ales au să premergă cu exemplu bun şi să nu se certe, ci în cea mai bună înţelegere să lucreze pentru deşteptarea poporului şi povéţuirea lui etc.

Cam acesta a fost cuprinsul disertaţiunii d-lui paroch Repede. A mai cetit şi d-l paroch al Mercheşei, Ioan Bercan, o broşură tipărită referitoare tot la neguţătorii. Amîndoi disertantii au fost cu mult interes ascultaţi şi aplaudaţi.

După închiderea adunării, s'a dat o masă comună în casa parochială. Primul toast l'a ţinut d-l protopop, mulţamînd parochului local etc. Poporul, vesel de cele vădute şi auzite, a contribuit 2 fl. 90 cr. voind a forma o agentură, pentru care s'a şi promis pe viitor.

Nicolae Pora,
inv. in pens.

Conferenţe învăţătoreşti.

Lugoşiu, 27 Iulie 1898.

On. Redacţiune! În vara anului acestuia au început a se ţine aşa numitele conferenţe învăţătoreşti, normate prin statutul organic atât în archidieceasa Transilvaniei, cât şi în diecesa noastră, de Caransebeşului. A trecut multă vreme, de când aceste conferenţe învăţătoreşti nu s'au mai ţinut. În diecesa noastră nu s'au mai ţinut de pe timpul fiă ertatului de piă memorie episcop Ioan Popasu. În anul trecut s'a pus de nou basă aşa numitelor conferenţe învăţătoreşti, cari s'au şi ţinut cu învăţătorii din anumite tracte protopopesce, continuându-se apoi mai departe în vara anului acestuia şi aşa mai departe. Ca obiect al conferenţelor atât în vara anului trecut, cât şi în vara anului acestuia a fost: „tractarea metodică a studiului religiunii în şcolile populare“, ér ca comisar şi delegat pentru conducerea acestor conferenţe atât anul trecut, cât şi anul acesta, a fost designat din partea Veneratului Consistor diecesan d-l profesor de teologie Dr. Petru Barbu.

În vara anului acestuia s'au ţinut până acum conferenţe în tractul protopopesce al Buziaşului în 13 şi 14, în al Făgetului în 16 şi 17, ér în al Lugoşului avea să se ţină în 21 şi 22 Iulie, care conferenţă însă nu s'a ţinut din cauza neparticipării în număr de ajuns a membrilor, cu tóte că, după cum a constat şi P. O. D-n protopresbiter al Lugoşului Dr. George Popoviciu, care a fost însărcinat cu conducerea desbaterilor, numărul tuturor participanţilor, cu preoţi cu tot, a trecut peste jumătate. Deşi conferenţa nu s'a ţinut în tótă întregimea sa, totuşi în parte s'a ţinut, însă nu în spaţiul de timp prescrist de Ven. Consistor prin circularul său dela 11 (29) Iulie 1897 Nr. 1568, adecă două zile.

Conferenţei i-a premersă chîmarea Duhului s. prin P. O. D-n protopresbiter, asistat de doi preoţi în biserica cea mare gr. or. de unde apoi ne-am adunat în una din salele de învăţământ ale şcolii noastre capitale. Aici P. O. D-n protopresbiter deschide conferenţa prin puţine cuvinte, dând apoi cuvîntul d-lui comisar Dr. Petru Barbu.

Luând d-l profesor cuvîntul, după-ce ni-a arătat importanţa studiului religiunii pentru fiă-care creştin, după ce ni-a spus, că scopul religiunii nu este d'a învăţa d'arostul o sumedeniă de rugăciuni, precum şi istoria poporului jidovesc, ci scopul religiunii este d'a face pe elevi ómeni religioşi şi creştini luminaţi, — trece apoi la modul cum se propune în şcolile noastre, şi dice cam următoarele:

În şcolile noastre populare se propun mai multe rugăciuni şi cântări religioase în număr de vre-o 40, vre-o 80 bucăţi din istoria biblică, icî colea în vre-o şcolă mai de dai Dómne şi ceva din istoria bisericăscă, câteva sute de întrebări de cuprins dogmatic. Acesta ar fi materialul, care se ia din o mulţime de cărţi, parte aprobate,

grăbi să uite cele câte-va cuvinte unguresce, ce a învăţat. Am trecut prin sate unde, afară de doi sau trei funcţionarii, populaţia e pur românescă. Au fost împodobite cu o grămadă de inscripţiuni unguresce. S'a inventat chiar nume de strade pentru a bate firma la colţuri. De curînd o lege a hotărît ca tóte numirile geografice să fiă traduse în unguresce. La muntenii din apus, unde nu se vede „picior de Ungur“, am auzit pe strigătorul public cetind ţeranilor adunaţi o proclamaţie din care nu înţelegeau nici un cuvînt.

În satele acestea se trimit institutori unguri. E adevărat că, cum trebuie să se aştepte ori-cine, institutorii aceştia învaţă limba elevilor lor, cari nu învaţă pe a lor. Funcţionarii vorbesc şi scriu unguresce. Adesea ţeranul nu se póte apropia de ei, decât cu uu talmaciú. El póte fi chîmat în judecată, acusat, judecat şi condamnat fără a fi înţeles

ceva din procesul său. Românul nu e stăpân nici măcar pe numele său. Acel care crede, că se numesc Constantin, Victor seu Dimitrie, se numesc în realitate Szilard, Gyözó seu Dóme. Acelea, care au fost boţezate Florica, Aurora seu Claudia, se numesc Virag, Hajnalka seu Kolos la oficiul de stare civilă. Nimeni nu e admis să soltice un post de amplotat la căile frate, de gendarm seu cantonier, fără să-şi fi maghiarisat numele de familie.

Românii au scos de aci un învăţământ preţios; au aflat valoarea şcolilor şi au făcut din ale lor un mijloc de apărare naţională. Paternică efortare cu care poporul acesta de ţeranî şi de ciobani îşi susţine şcolile primare, dovedesce, că simte preţul luptei. Legea, care pedepsece absenţele şcolariilor, e adesea inutilă pentru el. Sunt comune, cum e Vidra, la Moţi, unde copiii au mai multe óre de drum pentru a ajunge

la şcolă şi unde instrucţiunea e escelentă. În sala de onóre a liceului din Braşov se póte vedé, între portretele episcopilor şi patrioţilor iluştri, acela al unui ţeran argăsit, sbércit, clipind din ochi, cu un biciú de căruţaş în jurul gâtului. Este unul din fundatorii liceului. Când s'a construit localul, cei-l'alţi au dat banii său inteligenta lor; el voi să dea căruţa sa, calul său şi munca sa. În capul altor ţeranî petrecú luni de zile, transportând lemne, var şi petrii. Décă te duci în împrejurimile Năséudului seu Sibiiului, eşti surprins întelnind ţeranî foarte instruiţi. Ei au studiat patru seu cincini ani la liceu, seu la seminar. Duminecă séra, mama umple desagii şi îi pune pe umerii copilului, care se duce să stea tótă săptămîna la oraş, adăpostit într'un pod, la vr'un camarad, tot aşa de sérac ca şi densusul. Când se crede, că e destul de savant, se întorce la plug. Anii aceştia de stu-

diu lasă urme neşterse în inteligenţele acestea vii.

Românii au mai învăţat dela Unguri întrebuintarea mijlócelor auxiliare ale şcolii. Acestea sunt ceea ce ei numesc „societăţile de cultură“. Cea mai celebră şi cea mai puternică e „Asociaţiunea transilvană“ din Sibiu, fundată acum 37 de ani „pentru literatura şi cultura poporului român“. Averea sa se ridică ađi la aprópe 280,000 de florini. Ea deschide concursuri literare, întreprinde uvragii ca „Enciclopedia română“, ajută pe şcolarii séraci, dá studenţilor subsidii, întretine la Sibiu o şcolă secundară de fete, bine îngrijită şi prosperă. Una din grijile societăţilor de cultură e de a fonda şi popularisa bibliotecile. Într'un sat lângă Năséud, Zagra, s'a fundat una care posedă, după doi ani, 2000 de volume. Imprumuturile sunt de două sute pe lună. Din nenorocire pilda se lătesce prea încet. Românii bo-

parte neaprobată din partea Ven. noastre consistorii bisericești Modul de propunere este dăcerea rugăciunii, sau a piesei biblice mai întâiu din partea învățătorului cu cuvintele din carte, apoi din partea elevului. Sunt și astfel de școli, unde nici chiar atât nu se face, ci se dă simplu elevului spre studiere de aici și până aici. Tot asemenea se procedează și față cu istoria bisericească, acolo, unde se propune ceva; tot așa se propune și catechismul, care basându-se pe istoria biblică și care la rândul ei ne propunându-se după cum se cuvine, nici un rezultat bun nu poate să aibă.

Trecând apoi la rezultatul dobândit prin o astfel de propunere a studiului religiunii, constatăm, că de departe d'ea se ajunge scopul, de a face din elevi oameni cu frica lui Dumnezeu și creștini luminați, prin o propunere așa d'arostul, mecanică, fără nici o esplanare, în elevi nu se vor produce nici când acele sentimente religioase, pe care le așteptăm educătorul, ci se produce: 1) O recelă în inima fiă-cărui elev față de tot ce ne este nouă sănt. Aici a adus ca exemplu pe inteligența noastră, care în mare parte nu numai, că nu-i religioasă, d'ea nu-i nici bisericească, nepunând nici un preț pe lege și nefăcându-și datorințele față de sufletul său în viață (nespovedindu-se și necumincându-se). 2) O timpire a sufletului și o ură față de studiu și școală peste tot. 3) Se degradază și se pune elevul în categoria unui nebun, după cuvintele unui pedagog german.

Er prin propunerea din istoria biblică mai cu seamă a părților bune și alese a poporului jidovesc în școlile noastre, s'ar propaga — a dis d-sa — un fel de filosemitism. Privit lucrul mai din departe, s'ar părea, că aserțiunea d-lui profesor n'ar fi întemeiată; privit însă mai de aproape, trebuie să-i dăm dreptate. Mai din fiă-care bucată din istoria biblică nu vedem altceva, decât o laudă a poporului jidovesc și că legea lui e legea Domnului și trebuie preferită față de alte legi ale altor popoare. Șoindu-se acesta, învățătorii noștri vor face bine, decât vor fi cu mai mare luare aminte asupra acestui obiect, mai cu seamă acum, de când cu primirea jidovismului între religiunile recepte. Destul ne despăie Jidovii în alte privințe, cel puțin să nu ne despăie și de suflet.

După constatarea tuturor acestor scaderi față de propunerea studiului religiunii în școlile noastre populare, vine d-nul comisar și d'ice, că cauza nu sunt învățătorii, ci noi înși-ne, fiind pe terenul acesta numai începători, că nu avem cărți bune pentru studiul religiunii, prin care să se ajutore învățătorii la propunere. Până acum n'am avut o metodă specială a studiului religiunii. Asupra acestui punct vom mai reveni.

Până aici d-l profesor. Acum ar fi fost să urmeze o lecțiune practică model, care avea să fiă un fel de îndreptare în viitor pentru fiă-care învățător. D'ea cu părere de rău trebuie să amintesc, că lecțiunea practică nu s'a ținut, d-l profesor Dr. Petru

Barbu a rămas neînduplecat, deși a fost rugat destul din partea Pr. On. protopresbiter tractual și din partea unui preot din jur, care anunit venise la Lugosiu spre a asculta de d-l profesor.

Fiind-că această conferință nu s'a ținut, nu din nepăsarea învățătorilor din acest tract, ci, după cum s'a amintit de unii, din cauză, că n'a fost încunoscințat la timp fiă-care învățător printr'un circular separat, publicându se conchemarea conferinței numai în foia diecesană, pe carea mulți din învățători nu o primesc regulat, — pe viitor atrag atențiunea venerat. Consistor atāt asupra acestui inconvenient, cât și asupra timpului, care mai potrivit ar fi în luna lui August din 20—31, sau chiar și în Septembrie.

X.

La sf. Ilie.

Turcheș (Săcele) Iulie 1898.

Mocanii noștri nu sunt pre avuți în obiceiuri, cari se d'ic poporane; ei le au uitat cu timpul și pe acelea, pe cari le-au avut — er acelea, pe cari le mai au și-au pierdut cu totul caracterul lor arhaic și simbolic prin trecerea vremii, rămânând numai ca nisce palide amintiri din strălucitul trecut de odinioară. Cauza este degenerarea mocănimii, care se poate vedea clar pe totă linia — sau așa put' d'ice mai bine, trecerea mocanilor în urma schimbării impuse de împrejurări la o altă stare, — metamorfosarea lor.

Frumose erau acele vremi, când Românii săceleni erau toți adevărați „mocani“ și ori-care dintre ei, când întri astăzi în vorbă cu el și-l întrebi despre trecut, îți vorbește c'o împătimită însufletire.... Ei sunt toți *laudatores temporis acti*...

In conservatismul său poporul mai ține încă la unele obiceiuri. Dintre acestea voi să mă ocup de unul, pe care-l voi spune cum s'a făcut în trecut, — cum se face apoi astăzi desbrăcat de ori-ce însemnătate, când nici lumea mocănească nu mai ține atât de mult la el, cât ținea în vremea de mai înainte.

E vorba, că la sf. Ilie se face în sat un joc și petrecerea se numesce popular „sintilie“. Această „sintilie“ era în trecut vremea de o capitală însemnătate, mai ales pentru tineret — înțelegem pe fiăcării de 'nsurat și pe fetele de maritat. Era ca un fel de târg de fete și avea multă asemănare cu faimosul târg de fete al Moșilor din Munții apuseni...

Băiatul mocanului în vârstă de 12—13 ani pleca dela căminul părintesc, ca să ajute tatălui său la economia de vite. Casa părintescă n'o mai vedea ani de zile — până când ajungea fiăcări bun de înurat. Erna o petreceau cu oile pe întinsele câmpii ale Țării românești, er cu începutul verii veniau cu ele în munții învecinați. Atunci numai ce vedeai coborîndu-se de pe încântătoarele plaiuri ale munților pâl-

curi de ciobani, fiăcări sdraveni, sprinteni și chipeși ca nisce feți frumoși și venind la „sintilie“ — unde erau așteptați cu multă nerăbdare de sfiosele fete, crescute în casa părintescă sub atot-paternica stăpânire a acelei morale patriarchale, care nu le permitea să iasă de loc din casă, nici chiar până la p'rtă, ca să privească după trecători... Și cum mai jucau de frumos ciobănașii noștri jocurile naționale moștenite dela strămoși!... „Ți era mai mare dragul să te uiti la ei și să admiri pe acești fii adevărați ai naturii, crescuți sub cerul liber... Toți își debituau strigăturile lor proprii făurite în iutela jocului și cu o vedită plăcere își ascuțiau privitorii urechile la ale celui mai isteț și mai gureș... „Sintilia“ era singurul loc, unde ciobanii puteau face cunoștință cu fetele. Și odată cunoștința făcută, lucrurile înaintau repede. Se începeau tratările între cele două familii și, dacă cădeau la învoială, după Sânta-Mărie se făcea nunta...

Azi însă „Sintilia“ și-a pierdut importanța ei de secol din împrejurări independente de voință și a rămas numai ca un obicei consacrat prin us de-a se mai face joc la Sf. Ilie. E de alt-fel singura petrecere populară, care se mai face prin Săcele, și pe când alte-dăți venia lumea curioasă din departări mari chiar, ca să ne admire ciobanii noștri mândri ca „nisce smei din poveste, azi rar mai ved' prin „sintilie“ picior de cioban încălțat cu tradiționala opincă românească și jucând briul cel voinesc. E frumos însă cel puțin atât, că ideea trăsece încă în consciința poporului și această petrecere e în us încă — și imi plăcea cum îi espunea importanța ei dintr'un alt punct de vedere harnic și simpaticul învățător de aici, d. Vasile Ivan, care face onore școlii noastre, renumite de alt-fel după vremuri. E de sigur o idee mai înaltă decât aceea, care a predominat până acum la această petrecere populară, la care poporul face un adevărat pelerinaj, adunându-se la un loc toți Românii din aceste sate. Când peste tot locul nu ni-se dă voie să convenim cu toții, mic cu mare, în alt chip — ne putem reserva cel puțin acest drept incontestabil, de-a petrece noi între noi și numai cu de ai noștri, fără nici un amestec de goz străin...

T. Urcheșianu.

Spaima de hoți.

Chiheriul inferior, Aug. 1898.

On. Redacțiune! În eră trecută un Györgyi din Petrilașa maghiară cu un soț al său, un Român din Toplița, pentru crime fiind arestați în Reghin, cu fier înfierbântat au spart ușa închisorii, unde mai era încarcerat și un biet notăreșel din Ilea pentru defraudări. Acesta rămase acolo, cei doi dintăiu însă, intrând în odaia pazitorului de rob, după ce l-au maltratată și despuiat de pușcă, revolver și patrone, au luat cheile, căutând după bani prin toate odăile

și cancelăriile sub-juđilor. Peste noapte apoi au eșit din Reghin, er într'o altă noapte au intrat în bolta unui evreu din Iernotfaia, pe care au jăfuit-o. În drumul către Gurghiu au vëndut obiectele jăfuite, ca tabac etc., cu prețuri de jumătate omenilor, cari veneau dela târgul din Reghin. Înțelegând de asta, numai decât, jidovul luându-și din Iernotfaia primăria cu straja de noapte, au plecat în urma hoșilor până în pădurea din apropierea lor, unde se d'ice, că i-ar fi dis hoțul să se întorcă straja înderēt, că nu va fi bine de el. Acesta însă, fiind p'ote și cam amețit de alcool, nu a ținut semă de vorbele fugarului, care a descărcat arma asupra lui și numai decât a căđut mort, rămânând de el 5 copii.

De atunci în continuu hoșii sunt urmăriți prin gendarmii, cari patrolază și noapte în pădurile: Mociar, Șerbeni, Chiheriu, Nadoșa, Iobagytelec, Habic, Telec, Petrilașa, Ilea, Petelea etc. Despre numiții hoșii se aud multe și în multe locuri, că s'ar arăta străveștiți în vestiminte acum domnesci, acum femeiesci etc., ba că ar fi fost și în casa preotului săsesc din Petelea, jăfuit 100 fl. Mai înainte de asta au roscolit totă cancelaria notarului Mate Pompeiu din Petrilașa, care din întâmplare nu era acasă. Se spune, că s'ar fi aflat scris, că pe acest notar și pe preotul de acolo și cooperatorul din Telec i-ar fi amenințat cu moarte.

Destul că pe aici e mare spaima și aproape nu trec zile și ne pomenim cu câte 8 gendarmii sera prin comune. Au fost scoși și vânători din fiă-care comună câte 10—20—30 inși, cari cu gendarmii îl caută ca pe ac și până acum nu l pot prinde. Nu se scoie însă, decât sunt numai doi inși, c'ri mai mulți, destul că bieții gendarmii câte 4—5 nopți nu dorm, încât forțe ne-am familiarizat cu ei, întrebând și sciricind cu de-amăruntul.

M'a surprins mai tare d-l sergent al gendarmilor Turcu din Reghin, vędându-l în haine românești, cu penă verde de stejar și cu o pălăria rea cu struț, er pe umăr purtând o furcă de lemn numai cu un corn. Mult se trudesce a-l prinde, fiind promis un premiu de 100 fl. celui care i-ar prinde. Pădurile de prin giur însă sunt atât de dese, încât la totă tufa de-ar sta un gendarm și un om, totuși n'ar put' să-l prindă. Ii întelnesc mulți din satele vecine, ba s'a întemplat de au luat dela lucrătorii din câmp strășițele, le-au golit și s'au tras în pădure. Pe Doja Nicolae din Nadoșa l'au amenințat cu pușca, aflându-l într'o gaură de vezură; în Beica Maghiară au luat nisce vestiminte dela o casă, unde fugind după el și cerându le înderēt, hoțul le-a aruncat păgubașului, trântindu-le tot-odată într'o tină. În pădurea cea mare a Gurghiuului, numită Mociar, i-au aflat sălașul, în care își uitate o jumătate de pâne.

Multe se mai aud, cărora nu le putem da la tôte credemēt. Fapte mai multe și mai grele, că cel din Iernotfaia nu se mai aude însă să fi comis. Se crede, că hoșii nu vor put' fi prinși, decât abia

gați sunt rari și resursele societăților de cultură sunt restrinse. Mult mai gravă e raritatea cărților scrise în limba română. Ceea-ce se p'ote ceti, cu rinde operele a cinci sau șese scriitori bunii (?? — Red.) și cu legeri populare admirabile. Tôte acestea formeză puține volume.

Românii s'au preocupat de să răcia această. Ei au constituit, de vre o două-deci de ani încöce, o societate pentru crearea unui teatru național. Capitalul adunat se urcă azi la 100,000 de florini. D'ea suma această, cât de importantă ar fi, nu e suficientă pentru clădirea unui teatru și întreținerea unei trupe. Ce să se jöce de-altminteri? Afară de câte-va farse populare, câte-va piese vechi de Alexandri și câte-va satire politice contimporane, teatru român nu esistă. Comitetul a hotărīt să deschidă un concurs la care vor fi admise tôte uvrăgiile scrise în limba

română, fiă ele originale, imitate sau traduse.

O varietate curioasă a societăților culturale e cea a societăților de cântări, forțe răspândite de câți-va ani încöce. Sunt aproape trei-deci de ani, un preot dintr'un sat numit Chișeteu, în Bănat, avu ideea de a forma, pentru biserica sa, un cor de țărani. El reuși și în curând corul din Chișeteu deveni celebru. Orașele și satele vecine imitară pilda. Co-risții se răspândiră în totă țera, formând pretutindenți elevi. Ii luau cu chirie pentru o ernă, în schimbul hranei și a cător-va florini. Anul trecut, la concursul din Lugosiu, erau adunate două-deci de societăți și patru sute de cântăreți. Înainte de a se despărți, s'au grămădit în tața bisericești și au cântat, cu un ansamblu formidabil, imnul național inter-

dis în totă Ungaria. Am audit eu însu'mi corul din Lugosiu. La prânđul care s'a dat cântăreților, s'a început cu musica germană, d'ea au venit curând cântecile naționale. Am audit aci câte-va din aceste arii populare, atât de dulci, atât de triste, atât de pasionate, pe care țiganii le repetă fără a-le pricepe, și cred că am găcit pentru prima oră inima acestui popor, care le compune. Mare 'm'ia fost surprinderea când mi-s'a dis, că artiștii aceștia erau nisce țărani. „Decă nu credeți, vorbiți cu ei și priviți mâinile lor“.

Ast-fel sunt principalele arme ale acestei lupte pacifice și de temut, al cărei preț e esitența unei națiuni. Pare că până acum nu s'a ajuns până la un rezultat decisiv. „Nusuntem în stare rea, 'm'ia dis un Român. Școlile noastre esistă și simțemētul nostru național se desțeptă. Cu tôte storfăriile, nu ni-s'a

luat nici o comună. Tot ce s'a putut face, e de a opri dezvoltarea noastră. De două-deci de ani încöce am rămas staționari“. El adaugă, cu acea nuanță de superioritate, care pare proprie caracterului transilvănean: „A! decă am fi trei-deci de ani liberi, ca frații noștri de peste munți! Unde n'am fi ajuns noi azi?“

Dragoste ascunsă*).

De m'ii iubi vre-odată' copilă adorată
Cu ochii ca de zină, cu sin fermecător,
Cu gene lungi, ce ascunde privirea 'nflacă-cărată,
De m'ii iubi vr'odată', mi o spune încetșor.

Amoru-i păsărica de lume sperioasă,
Ce-i place în pădure să-și ia diuosu-i sbor,

*) Musica aranjată de I. Böjenu, primul tenor al Operei române din Bucuresci.

la iernă, de cumva până atunci nu-și vor perde urma de prin aceste părți.

Ieremiă Pop de Hârșian.

*

De-odată cu cele împărțite mai sus amintim, că și la băile din Jabenita, (lângă Reghin) după cum ni-se comunică, spaima de hoți e foarte mare, așa că oșpeții dela băi nici nu cutază să iasă la preumblare în păduri, măcar-că simt mare lipsă de un aer bun și răcoros de pădure.

Din Tirimia mare (lângă Târgu-Mușului) ni-se scrie cu data de 10 August, că acolo câte 8—12 gendarmi străjuesc noptea castelul baronului Solymosy și posta de acolo, tot din cauza bandei de hoți, în a căror frunte stă Györgyi Mozes. Un om din Tirimia a fost desbrăcat de haine în hotar și jăfuit de bani. Casa unui măestru a fost călcată de hoți, cari însă nu aflară în ea nimic de jăfuit. Frica de hoți e mare în comună.

Din Bistrița ne trimite d-l învățator *Julius Chitta* o întîmpinare, din care vedem că d-sa s'a simțit atins prin publicarea, avisului către învățătorii români din nr. 158 al ziarului nostru. Cuvintele: „la școala poporală română gr. cat. din orașul Bistrița, școlă sistemată cu doi învățători, se simte trebuința imperativă a unui învățător, care să fiă destoinic a ridica nimbul acelei școle la nivelul, pe care stau școlile populare de altă limbă din localitate”, — d-l Chitta le interpretază ca o învinuire la adresa școlii și a învățătorilor de până acum, mai ales însă la adresa d-sale, ca singurul învățător aflător așî în post. Pentru a încungiura o eventuală rătăcire a publicului, d-l Chitta ține să declare deoc, că școala poporală română din Bistrița a corespuns și până acum datorinței sale, ăr densul, ca învățător, încă a satisfăcut așteptărilor mai marilor săi, ceea ce poate proba cu atestatele dela autoritățile sale școlare. — Luăm cu plăcere la cunoștință aceste declarațiuni ale d-lui Chitta. Ni-se pare însă, că în cazul de față d-sa e prea susceptibil. Cuvintele de mai sus nu sunt a se înțelege ast-fel, ca și cum ridicarea și susținerea școlii române din Bistrița la nivelul dorit ar atârna numai dela viitorul învățător, căci prosperarea unei școle cu doi învățători atârna dela zelul și hărnicia amândurora. Acesta e lucru de sine înțeles. Prin urmare d-l Chitta n'are să se simtă atins, ci să dorască, împreună cu autorul avisului, ca să potă căpăta în curând un coleg harnic și vrednic soț de muncă, cu care împreună să potă ridica școala la acel nivel înalt, pe care vedem cu bucurie, că și d-l Chitta îl doarește.

Literatură.

Cultura plantelor. Din prețiosul „Manual de agricultură rațională” al d-lui Dr. *George Maior*, profesor la școala centrală de

Șamorul se-l șoptească guriță în guriță.
De m'oi iubi vre-odată, mi-o spune încetișor.

* *

Și fericirea este aceea ce s'ascunde
Și fuge de ori-ce șgomot, de ris hohotitor
Departa de privirea gelosă ce-o pândesc...
De m'ii iubi vre-odată, mi-o spune încetișor

* *

Mărgăritaru 'n mare își are-ascundătoare
Și rîndunica 'și are un cuib fermecător,
Eu pentru noi găsi-voi un cuib ascuns de
[lume....

De m'ii iubi vre odată, mi-o spune încetișor.

* *

Și după ce primi-voi din gura-ți adorată
Mărturisirea dragă a sfântului amor,
Noi vom urma departe d'a lunei chinuri
[grele,

Un vis de fericire, încet, încetișor.

Brașov, 15 Iulie 1898.

Marion.

agricultură dela Ferăstrău, în Bucuresci, a apărut în Tipografia „A. Mureșianu” din Brașov, partea II, intitulată **Fitotechnia sau cultura specială a plantelor**. Acest volum se estinde pe 611 pagini, format mare și conține în text 202 figuri. Cuprinsul e foarte bogat, arătând cu de-amăruntul soiul, modul de cultură, bólele și vindecarea lor etc. pentru fiă care plantă, precum cereale (tot felul de bucate, ca grâu, secară, orz, ovés, orez, mei, cucuruz, hrișcă etc.); apoi mazere, linte, măzeriche, rapiță, mac, sofran, hămei, in, cânepă, tutun, cartofi, tot felul de sfeclă, hrén, curechi și alte multe. Apoi diferitele plante de nutreț, ca lucernă, trifoi, mohor, cucuruzul verde de nutreț, diferite compoziții pentru fenațe și pășuni artificiale etc. Alt capitol tractează despre cultura fenațelor, altul despre irigațiuni, altul despre pășuni etc.

Pentru fiă-care econom, această carte e de cea mai mare trebuință, putându-i servi ca cea mai bună călăuză în toți ramii economiei sale. Asemenea scrierilor n'am avut până acum în limba română. Tóte gazetele noastre, tóte reuniunile economice, toți bărbații noștri luminați și pricepuți în ale economiei, au salutat cu multă bucurie aparițiunea acestei prețioase cărți, care face onóre literaturii noastre, putend sta față cu cele mai de frunte scrieri de acest fel ale celor mai culte popóre din Europa.

Tuturor economilor români, cari doresc să facă o înaintare în purtarea economiei lor, le recomandăm deci să-și procure această prețioasă carte. Prețul volumului II este 4 fl. (trimis cu posta recomandat 4 fl. 25 cr.) Pentru România 10 lei plus porto. Se poate procura dela Tipografia „A. Mureșianu” din Brașov.

*

Din interesanta scriere „**Lupta pentru drept**” a eruditului profesor german Dr. Rudolf Ihering, tradusă pe romănesc de d-l Teodor V. *Păcățianu*, se află depuse pentru vânzare câte-va exemplare și la Tipografia „A. Mureșianu”. Prețul 1 fl. Traducerea atât de succésă a acestei broșuri a fost întempinată cu căldură de întreaga pressă română. Valórea necontestabilă a broșurei se arată în prefață, din care și noi am reprodu o parte.

*

În Tipografia „A. Mureșianu” a apărut „**Învățăminte din viața Metropolitului Andrei Șaguna**, vorbire ocașională de *Andrei Bărbăntu*, profesor”. Prețul unui exemplar 10 cr., trimis cu posta 12 cr. Broșura cuprinde 32 pag. format octav mic. Cei-ce doresc a-și procura această broșură prețioasă din tóte punctele de vedere, o pot avé dela Administrația „Gazetei Transilvaniei”, ori dela librăria Ciurcu, Brașov, pe lângă trimiteria prețului amintit.

ECONOMIA

Pomăritul și folósele lui.

Disertațiune premiată cu 20 coróne în adunarea generală a disp. XXIV. al Asociațiunei, ținută în Sân-Mărtinul de Câmpid la 31 Iul. n. 1898.

I.

„Munca când țî-o cauți bine
Și Dumneșeu e cu tine”.

Vedem, că poporul nostru din țî ce merge se plânge tot mai mult de greutățile, ce îl apasă și copleșesc în aceste timpuri vitrege, ăr neajunsurile precum trec anii așa și ele se tot înmulțesc, în loc de a se împuțina.

Scim, că cerințele ómenilor în societate se tot sporesc și măresc, și putem cugeta, că acestea tot așa vor merge, și prin urmare să nu așteptăm după vremuri mai bune cu mánile în sîn, ci să ne apucăm de lucru, să ne ocupăm cu tot ce ni-ar puté aduce venit, căci numai prin înmulțirea venitelor ne putem asigura

o sörte mai ușoră, un trai mai bun mai multămitor și mai fericit.

Dumneșeu a pus omului lege, ăr dîcend: „Întru sudórea feței tale se-ți câștigă pânea de tóte zilele”, adecă i-a demandat, ca să lucre și să se ocupe.

Ómenii încă dela început au fost siliți, ca să lucre, căci deocă nu ar fi lucrat, ar fi murit de fóme, neavend cu ce să se nutrească. Istoria ne spune, că economia la tóte póporele a fost cea mai de frunte ocupațiune, fiind convinși, că păméntul este isvorul cel mai puternic, de unde își pot câștiga venite sigure, fiind ca și o mină nesăcată de aur, în care póte săpa tot insul cât voiesce, fără a se puté căi, că nu va fi bine respătit. Cu cât cineva va lucra și va cultiva mai mult păméntul, cu atât mai iute și mai ușor își va afla mai multe isvóre de venit. Și apoi pentru ce să nu lucrăm, când scim, că lucrul închide doctorului ușa, adecă ne face a fi sănătoși, robuși și veseli; apoi ori-ce lucru ban ne răsplătesce osteneală, făcendu-ne indestulți și liniștiți în consciință, pe când, deocă am zăcé în patul lenevirei, ne-am simți nefericiți și indestulți cu noi însi-ne.

Omul neindestulit este cel mai nefericit în lume, fiind-că indestulirea este avere și tot-odată și tăriă, cari îi dau omului viéță și fericire.

Mare este numărul indivișilor, cari se plâng în contra sörții, ăr dîcend, că ar fi vrednici de o sörte mai bună; cari invinovătesc și se tânguesc, că abia pot trăi de pe o țî pe alta; fórté puțini vor fi însă aceia, cari să caute prin lucru continuu și prin oboselă a se scăpa din încuierile neindestulirei.

Nu e destul, ca să ne plângem și să ne recunóscem starea tristă în care ne aflăm, ci trebuie să lăsăm la o parte periculósa trândăviă, căci trândăvia este isvorul tuturor relelor, fiind în cea mai strînsă înrudire cu lenea, cari laolaltă produc fructul cel atât de periculos și amar al *sărăciei*.

Ca să scăpăm de săraciă, trebuie ca din tinerețe să ne dedăm la lucru și la cruțare, căci numai așa vom puté scăpa de lipse și de neajunsuri și vom puté ajunge la o stare materială mai bună și indestulitoare.

Resfoind paginile trecutului vom afla, că poporul nostru este și a fost întot-deuna un popor muncitor, ocupându-se țî și nópte cu lucrul păméntului, pe care atăta l'a scurmat, grăpat și exploatat, până a stat să imbrăncescă de ostent sub greutatea lucrului. Așa-dér nu-i putem băga nici o vină, că n'ar fi fost activ, dér îi putem spune, că cea mai mare eróre a lui, provenită mai mult din starea de întunecime în care a fost ținut prin vitregitatea timpurilor, este, că s'a mărginit pe lângă modul vechi de lucrare a păméntului și nu a știut să se ocupe și cu alți ramii de ai economiei, ca d. es. cu pomăritul, legumăritul, stupăritul, mătășăritul și vieritul.

A fost mai ușor înainte de asta de trăit, fiind ómeni puțini și loc mult; cu timpul însă ómenii s'au înmulțit, moșiile s'a împărțit și mare parte din loc a eșit din mánă poporului, comasându-se în latitudii și ajungend în stăpânirea unor singuratici, cari dominază asupra maselor.

În astfel de împrejurări nu e bine, ca să rămănem stăpâniți tot numai de vechiul obicei de agonisire al străbunilor noștri, ci trebuie să cercăm și să ne folosim și de alte mijlóce, prin cari ni-am puté

câștiga mai cu înlesnire pânea de tóte zilele.

Unul dintre isvórele cele mai sigure, cari ni-ar puté asigura un viitor frumos, este pomăritul, și încă cu atât mai vörtos, căci pomăritul este promiștor și fórté acomodat în ținutul nostru, căci păméntul Câmpiei noastre se póte numi canaanic pentru pomărit, cu deosebire cóstele de dos sunt de tot acomodate.

Afară de aceea, ori-care econom s'ar puté ocupa cu pomăritul fără de a se lăsa de plugărit, fiind-că cultura pomăritului nu cade în același timp cu cultura păméntului.

Pentru o mai mare îndemnare către acest ram atât de însemnat al economiei, mă voiú mărgini a Vă arăta *folósele* pomăritului, din cari apoi o să vedeți și judecați însemnătatea acestui isvor de venit.

Folosul pomăritului este nespus de mare, căci pómele sunt tot déuna bine căutate, fiind ca o mană, ca un dar cereș, ce nu se póte prețui în de ajuns. Pómele cópte ne dau nutreméntul cel mai bun și mai sănétos. Este óre om, care să aibă cele cincî simțiri în stare sănétosă și să nu-i placă pómele? Este óre tată de familiă, care să nu dorască pentru sine și ai săi luna lui August cu pómele sale gustóse? Séu este óre copil, căruia în timpul cócerei cireșelor și vișinelor celor rumene să nu-i salte inima?

Pómele nu sunt numai cea mai efină și mai sănétosă hrană, ci și cea mai gustosă, din care causă sunt și fórté folosite în bucătăriile noastre. Câți bolnavi nu sunt, cari încă și pe patul morții doresc a-și rócari gura cu câte un măr séu péră? Și óre cum îi cade omului atunci, când nu-i póte servi nici măcar cu o pómă?

Afară de asta, ce mănecare mai bună, mai plăcută, mai gustosă, mai nutritóre și mai sănétosă e ca pómele uscate, folosite mai ales în posturi? Vedem, că chiar și perele sălbatic, numite și „corobețe”, le culeg ómenii mai săraci din ținuturile muntóse și le coc în fên, ăr în timpul iernei le folosesc pentru nutrire ca articoli de frunte. Deocă însă respectivii și-ar da numai puțină osteneală, atunci acei pomi sălbatici ar da nisce fructe cât pumnul de mari, și cu mult mai gustóse.

În Germania, de exemplu, numai de léc mai poți afla câte-un pom sălbatic și necultivat. Acolo de-ăréndul și păstorii știu altoi și nu lasă pom nealtoit nici în pădure. Óre de ce noi, cei de pe aici, până mai în anii trecuți nu ni-am dat silința ca să ne ocupăm cu pomăritul și să altoim, cum fac Nemții, Francesii și alte popóre mai înaintate? Adevérul grăind, nu ne-am interesat! Onóre escepțiunilor!

Șamșudul de Câmpid, 25 Iulie n. 1898.

Teodor A. Bogdan,
învățător român.

SCRIRI ULTIME.

Londra, 12 August. După informațiile lui „Times”, Francia și Belgia iau partea Rusiei în conflictul acesteia cu Anglia în China.

Genua, 12 August. Două trenuri s'au ciocnit ăr în apropiere de Ponte decimo. Au fost omorite 9 persóne, și 40 greu rănite.

Roma, 12 August. Starea Papei Leo XIII deșteptă seriose îngrijiri.

POVEȚE.

Leac contra sărăciei. Revista „Amicul Poporului” recomandă următorul leac contra sărăciei: Omul sărac să facă jurământ, ca să fiă în tot-deuna cel de pe urmă, care se culcă și cel dintâiu, care se scolă. Să nu doarmă decât în zilele de sărbătoare după eșirea dela biserică. Să nu-ți cumperi nimic, decât numai de ce ai trebuință neapărat. De es.: să nu-ți cumperi nici odată două haine. Să nu cumperi pâine, când ai grâu în jignită. Cu jurământ să nu te duci în cârciumă și să nu cheltuești o para pe beutură. Muerei tale să nu-i cumperi bumbac, ci să facă pânză de in și cânepă. Plimbă-te prin târg și bălcu, decă este aproape de tine, decă nu, să nu te gândesci la el. Din bălcu să nu cumperi decât fier pentru săcule și sapă, ori unelte de car. Primăvara din vreme să-ți muncești ogorul, via și prunii. Când la tine n'ai de lucru, pleacă imediat la lucru pe bani. In fiă-care lună, să faci din toate puterile tale 5 lei, să te duci să-i pui la o casă de economiă. Să ai grijă, că o lună să nu trecă până n'ai pune ceva la păstrare. Bani să nu-i ridici decât atunci, când copiii s'au făcut mari. Cu ei să cumperi vacă bună de lapte și boi de tras. Decă ai copii, învață-i de mic cu ascultarea, munca, curățenia și rugăciunea la Dumnezeu. Fetele tale învață-le să fiă curate în haine, fluturi și mătase să nu le cumpărați, căci le faceți fudule și leneșe. Tote florile pe alțițe să fiă făcute cu arnici, pentru-că este lesne. In viața ta să nu alergi când n'ai drept, la jurații satului, judecătorii ocolului, ori la advocați; căci vă frige pătura. Impăcați-vă voi cu cel care v'ați stricat. Se vă feriți în totă viața de cheltuelile mărunte, căci alea vă sărăcesc. Erna îngrijesceti de vite și gunoesceti ogorul. In casa ta să aibi căldură și curățenie. Pe pat poți avea așternuturi lucrute de femeia ta. Nu fumați tutun, căci cu banii aceia, vă cumpărați o vacă cu lapte la copilași.

Din gură în gură.

Proverbe, dicțiuni, povățuiri, strigături, asemnări, idiotisme și gâcitură despre gură.

Adunate și explicate de I. Dariu.

(Urmare.)

Să nu dai pe gura lumii. Să nu n'ajungi pe (in) gura lumii.

Bine să mi-te păzesci, Cu ea să nu te n'telnesci. Dér dracu pôte să scape Și de ea să nu se n'tepe!?

A dat pe gura lumii.

Și e tare rău de el, Cu ea n'o scote la fel, Că ômenii sunt drăcoși Par'că ar fi din mințe scoși. De ei nu te poți scăpa Pân' ți-o bate scândura.

Gura lumii: Muma ciumii.

Cine-a đis, Bine a đis, Că așa-i, adevărat, Tocmai cum o-a botezat.

De gura lumii. Adecă:

De tema dumnăei Mai faci și ce nu vrei.

Frunză verde lobodă, Gura lumii-i slobodă. Adecă:

Nu-mi prea pasă mult de ea: Las' să dăcă câte o vré, C'o mai dăce, ș'o tăcé.

Gura lumii numai pământul o astupă.

Bine că-i mai dă și ei ceva de hac, Că de nu, ar fi mai rea decât un drac.

Gura omului e iad:

Cât să i dai tot dăce „ad”. Mai tot din ce noi muncim, Pentru gură-agonisim. Să-i tot dai și ér să-i dai; Ea nu n'trăbă de-ai, ori n'ai, Căci ea macină mereu Și trebui să-i dai din greu. Ș'apoi câtă beutură Nu cere hăța de gură!?

Mai dați cu udătura Că mi-s'a uscat gura.

S'au pus mai mulți la beutură Și se cinstesc cu udătura Dintr'o ploscă durdulie Și-astéptă réndul să le vie. — Noroc să dea Dumnezeu! — De-ar veni și réndul meu! — Noroc și sănătate! — Și la vară bucate! — Să ne ție și cuprinsul! — Amin! răspunde tot insul. — Să ierte Dumnezeu și pe morți! — Să-i ierte Dumnezeu! đic cu toți. — Ca să-i pomenescă! Apoi încep ș'altă vorbă Pân' ajung și la cociorbă. Ba n'ncep și cu păruela Ș'apoi gata socotela!

Cine cată gurii I-se rupe turii.

Dă-i numai ce cere ea, Să veđi cum dai de belea, că: „Vinul, țuca cui îi place, N'are cu ce să se mbrace”.

MULTE ȘI DE TÔTE.

Inteligenta paserilor.

Pe lacul dela Preissnitz a urmărit odată vestitul naturalist Brehm cu pretinii săi Bonde și Schilling, un pescărel moțat. Brehm și cu Bonde s'au urcat într'o luntre, ér Schilling s'a aședat la țermure, unde era apa mai mică. Cei din luntre căutau să alunge pescărelul spre țermure, unde era Schilling, pentru-că în largul apei, unde pescărelul se putea cufunda sub apă, era cu neputință să-l puse. Cu toate acestea le-a isbutit să-l aducă acolo, unde voiau și acum credeau, că s'a sfirșit cu el, dér s'au înșelat, cum nu se așaptară. Pescărelul adecă s'a lăsat să fiă alungat la țermure, unde tocmai păseca o ciurdă de vaci; a început apoi să sbóre frumușel pe deasupra vacilor, așa că decă cei trei inși ar fi voit să impuse după el, ar fi nimerit negreșit și vr'o vacă. Ajungând la marginea ciurdei, până unde nu mui putea bate pușca, s'a ridicat în înaltul cerului și a sburat spre partea aceea a lacului, unde era un stuf gros de trestii, și s'a ascuns în locul acesta; ér vênătorii au rémas cu buzele umflate.

Contele Reichenbach povestese, că o cétă de coțofane, vędând sub ghiața străveđiă căți-va peștișori morți, după ce au încercat în zadar să spargă ghiața, s'au pus cu tôte grămadă la un loc de-asupra gheții, ca și când ar cloci; ghiața apoi topindu-se, coțofanele au prins vênatul, după care umblau.

Doctorul Noll avea un canar, care cu nici un preț nu voia să între în colivie. Ce-a făcut acum doctorul? S'a apucat, și-a pus în mijlocul coliviei nisce semințe de patlag (limba oii) care canarul o mânca mai cu poftă. Apucătura doctorului s'a dovedit de bună, căci canarul cum vedea semințele, se furișea în colivie, ér doctorul închidea apoi frumușel ușa. Canarul a ob-

servat dela o vreme apucătura doctorului, și de-atunci încolo se repeđia în colivie numai când doctorul era departe: apuca câte-va semințe în cioc și apoi sbura éráși repede din colivie. Ce se gândese acum doctorul? Léga un firicel de ață de ușa coliviei, și de departe, de unde era, închidea frumos pe canar, de câte-ori acesta intra în colivie. Canarul s'a păcălit de vr'o câte-va ori, dér în urma urmelor, decă a înțeles cum stă tréba cu firicelul, s'a lăsat și de semințe și de tôte, numai să nu mai ajungă în prinsóre.

Apoi să mai đic, că n'au paserile minte!

Titlu și zestre.

Vestitul autor al lui „Don Quixote”, Miguele de Cervantes Saadevra, s'a căsătorit în 19 Decemvre 1684 cu o damă alésă, care avea melodiosul nume de Donna Catalina de Palacios y Vozmediano, însă — nici o avere. Tot ce aducea ea cu sine, a fost fôrte puțin; întréga zestre a constat într'o depănătoare, o tigăită de fer, trei fuse, o lopată, o răđetőre, o perie de haine, șése găleți de făină, cinci punți de cêră, două scăunele, o masă cu patru picioare, un șefnic, două covóre de pat, un madraț de lână și un cocoș cu 44 găini.

Cea mai bună recomandățiune.

E vorba de un cas, care nu arareori ne întâmpină și în istoria principatelor românești din timpul supremației turcesci.

Când baronul Halberg Broich a ajuns în călătoriale sale la Constantinopol, unde voia să fiă primit în audiență de sublima Pörtă și se prezentă spre scopul acesta la pașa, care era de serviciu, îl întrebă acesta, decă are ceva recomandățiuni.

„Am, D-le, pentru lumea întréga” răspunse baronul cu încredere, și scotând din pungă o mână de ducați, îl întrebă scurt pe pașă:

— „Îți mai trebuie altă recomandățiă?” — „E perfect” replica pașa mulțămît, și-i deschise ușa spre intrare.

Pungași la curte

In timpul festivităților, ce s'au aranjat la 1770 din incidentul căsătoriei dofenului Franciei, (nefericitul rege de mai târziu Ludovic XVI), cu Maria Antoinette, fica împărătesei Maria Theresia, între înalții óspeți se preumblau cu mult ifos și nisce pungași bine îmbrăcați. In curenđ printului de Soubise 'i pere punga, încărcată cu o sumă considerabilă de galbeni, ér princessa de Quéménée, care în bufet primesce un pahar de limonadă dela un cavaler necunoscut, s'a pomenit în urmă că 'i-a dispărut prețiosul colan de diamante.

— Același lucru s'a întâmplat și când cu căsătoria contelui de Artois cu sora contesei de Provence. Și aici s'au auđit destule plânsori pentru disparițiunea mai multor orológe, dose fine de tutun și mai presus de tôte pungulițe umflate, ér bănuiala a cădút éráși pe óspeții splendid îmbrăcați.

Căendarul septemanei.

AUGUST. are 31 zile. MASALAR.

Table with 3 columns: Zilele, Călend. Iul. v., Călend. Gregor. Rows include dates from 2 to 8 August with corresponding names like Eusebiu, Ad. Prea M., etc.

Târgul de rimători din Steinbruch.

Starea rimătorilor a fost la 8 Aug. de 45,395 capete, la 9 August au intrat 387 capete și au eșit 292 capete rămânând la 10 Aug. un număr de 45,490 capete.

Se notéză marfa: unгурescă veche grea dela — cr. până la — cr. marfă unгурescă tinéră grea dela 59.— cr. până la 59.1/2 cr. de mijloc dela 59.— cr. până la 59.1/2 cr. ușóră dela 60.— cr. până la 60.1/2 cr.

Prețurile cerealelor din piața Brașov. Din 12 August st. n. 1898.

Table with 3 columns: Măsura seu greutatea, Calitatea., Valuta austr. fl. cr. Rows list various grain types like Grâu cel mai frumos, Grâu mijlociu, etc.

Bursa de mărfuri din Budapesta. din 10 August n. 1898

Table with multiple columns: Sămințe, Căritatea per Hect., Prețul per 100 chilogr., Sămințe vechi ori nouă, soiul, Căritatea per Hect., Prețul per 100 chilogr., Produse div., soiul, Căritatea per Hect., Prețul per 100 chilogr. Rows list various agricultural products and their prices.

Cursul losurilor private din 10 August 1898.

Table with 3 columns: Name, comp., vinde. Rows include Basilica, Credit, Clary 40 fl. m. c., etc.

Cursul la bursa din Viena. Din 12 August 1898.

Table with 2 columns: Name, Value. Rows include Renta ung. de aur 4%, Renta de corone ung. 4%, etc.

Prima lăcătușerie română în Brașov.

EUGENIU PRECUPŪ

Lăcătuș artistic, instalator de conducte de apă și fântâni cu injector,
Brașov, Valea lată nr. 2, (casele Eichberger).

Racomandă Onoratului public din oraș și dela sate
atelierul său complet de Lăcătușerie artistică și de ferărie, (pentru clădiri),

in care se efectuează tot-felul de lucrări, ce cad în bransa acésta, anume: mașini de gătit bucate (Sparherd), sobe, grilagiuri, tot-felul de ferărie pentru clădiri, Conducte de apă și instalațiuni de césornice de apă,

Fântâni cu injector contra înghietării; sonerii.
 Ori și **reparaturii** ce cad în bransa de lăcătușerie și ferărie.

Lucrările se fac sub privighie-rea și conducerea mea proprie, despre cea-ce dau și garanție. — Lucrul meu va fi prompt, solid și cu prețurile cele mai moderate.

EUGENIU PRECUPŪ,
 lăcătuș artistic, instalator de conducte și césornice de apă.

4-12,

Conducte de apă și sonerii..

Lăcătușerie artistică și de construcție.

FERRIERE EDIFICIILOR.

KAMGARN NEGRU.

Costume pentru bărbați
 din lână curată, cu garanție, asortiment bogat, executare cu gust, cu prețurile fabricii recomandă

ADOLF F. MAZANEK
 deposit principal al fabricii de postav din Timiș.

15-20 **Strada Hirscher Nr. 20.**

La cerere se trimit mostre gratis și franco.

Prețuri eftine ale fabricii.

Peruvien și Doscin.

Haveloks dela 10 fl. in sus.

Primesce ori-și ce fel de tipărituri.

P. T.

Am onóre a aduce la cunoștința On. public, că am **deschis aci în loc, Strada Porții Nr. 35, împreună cu comerțul de hârtie en gross și un magazin cu tot-felul de articuli de hârtie, care le vënd cu prețuri ieftine.**

Avisez pe on. dni comercianți atât din loc, cât și din împrejurime, că **am un mare deposit de hârtie:** de pachetat, pungi (tocuri), hârtie de scris de epistele, hârtie de pus pe castene, Couverte albe și colorate. Tot felul de **articole pentru școlă:** Caiete, carticele de desemn, co. deie, clazuri, radirgumi, hârtie sugătoare, creone, mare asortiment de linii și recușite de desemn.

Avënd legături cu fabricile cele dintâi, pot vinde articolele sus menționate cu astfel de preț, ca și când s'ar procura direct din Viena seu Budapesta. Dela mine se pot cumpăra în ori și ce cantitate.

Rogându-mă de binevoitorul sprijin și asigurând un serviciu prompt, sunt cu deosebită stimă:

Weiszfeiler
 Brașov. Strada Porții Nr. 35.

Principiu: serviciu solid și prompt.

Comandele din loc se liferază îndată acasă.

Numéru Telefonului 176.

Societate de I rang **CIRCUL HENRY** Societate de I rang

Brașov, în fața intrării la Premonada de jos.

80 Persóne 80. Elefantul Blondin 60 Cai 60

Proprie musică (orchestra Circului).

Cercul e construit după ultimul model corespundător tuturor cerințelor moderne; iluminat cu gaz aerian și bine acoperit în cas de plóie.

Astăzi, Duminecă, în 14 August st. n. 1898

2 MARI REPRESENTAȚIUNI 2

La órele 4 după prânz

Representațiune extra pentru familii.
 Pentru representația de după prânz sunt valabile biletele de copii și militari.

Representația de după prânz constă din 15 piese alese și se execută așa de exact, ca și cea de séra.

La sfîrșit representația

JAPAN,

séi **serbarea nocturnă de vară, Titibu,** piesă mare de Ensemble cu tablouri, esecutată circa de 80 persóne.

La órele 8 séra

Mare Representație.

La representația de séra militarii, studenții și copii plătesc prețurile întregi.

Program extraordinar, cu concursul întregului personal.

— **Directorul HENRY,** ca călăreț de școlă.
 — **Amatori de a călări 20 Coróne premiu** se dá ace-luia, care va călări în galop pe un cal, fără a se sprijini și se nu cadă jos de pe cal.

MICADO

armăsar roib liber, dresat și condus de Dómna Directoriță.

Pentru a doua óră

LUCIFER séu **Arêndașul chinuit,**
 mare fantomină, după motivele romanului cu acelaș nume de Daudet.

— **Detaliurile în afișe.** —

Prețurile locurilor: Loc rezervat numerotat fl. 1, Stal I. 70 cr., Stal II. 50 cr., Galeria 25 cr. — Biletele sunt valabile numai pentru ziua când au fost cumpărate.

Pentru bilete vëndute banii nu se restituie. — Pentru înlesnirea onor. public bilete de vëndare la cassa Circului dela órele 11-1 și dela órele 5 p. m. in jos.

Deschiderea Circului la 7 1/4 óre séra.

2 mari Representațiuni 2, cu programe noué alese și variate.

Una la órele 4 p. m. X și alta la órele 8 séra.

— **Mâne, Luni în 15 August 1898. Representație nouă.** —

Cu distincă stimă
HENRY,
 Director și proprietar.

Dr. Rosa's Lebens-Balsam Prager Haussalbe

din farmacia lui B. FRAGNER in Prag 203-III.

Cel mai probat mijloc casnic, care se reguleze mistuirea, se producă sânge curat, se curețe sucurile rele, condiție principala pentru menținerea sănătății) precum se vindece și durerile de stomac spre exemplu: în casurile de lipsă de apetit, rigăeli, congestiun, vârsături dureri de fole și stomac, cărcei, îngreunarea stomacului cu mâncare, flegmă, haemoroides, suferințe femeiesci, bóle de intestine este:

Pentru vindecarea inflamațiilor, rănilor și umflăturilor, se întrebunțază ca mijloc cu **succes sigur** la inflamații stagnația laptelui și întărirea țitelor cu ocaziunea în r-cărei copilului, la abscese, pustule cu puroi, carbuncule, copturi la unghii, la panariții, ulceratiuni la degete, la întărirea, umflături, tumórea glandulelor lin fatic, lipume etc

Acest balsam animéză activitatea mistuirei, produce sânge curat și sănătos și a devenit un medicament sigur de casă popular.

Stiela mare 1 fl. — Stiela mică 50 cr.
 Cu posta 20 cr. mai mult.

Vindecarea urméză în timpul cel mai scurt, fără dureri.
 In cutióre à 25 cr. și 35 cr.
 Cu posta 6 cr. mai mult.

AVIS! Fie-care cumpărător se céră numai preparate originale din farmacia B. FRAGNER in Prag și se fie atent, ca embalagiul dela balsamul Dr. Rosa's se fie provăcut cu marca alăturată rotundă.

Ér embalagiul dela Prager Haussalbe cu marca alăturată treiunghiulară

Ori și cine ar face cunoșcut o falsificare, capătă reparație!

Mii de scrisori de recunoștință sunt depuse spre vedere.

Deposit in farmaciile: **J. Tórok, A. Egger, Thalmayer & Seitz și Kochmeister's Nachfolger** in Budapesta, pe urmă in Brașov in farmaciile D-lor: **Vict. Roth, E. Kugler, Ferd. Jekelius.**

Deposit principal al producătorului **B. Fragner,** Apotheke „zum schwarzen Adler“ in Prag, Eck der Spornergasse 203.

Trimiteri cu posta se efectueză imediat